

til, at hun måtte inviteres med. Det var en oplevelse af standsforskel, som sved sig fast.

Et næsten utroligt slid kostede det at nå så vidt, som Peder nåede. Alle slags job tog han sig på for at skaffe penge, om det så var at gå til Lemvig med et brev for at tjene 50 øre. I starten var det 12 timers hårdt arbejde på fremmed grund og bagefter i gang med spaden på egen jord, fordi der ikke var råd til trækraft. Det afgørende punkt for daglejer-husmanden nåedes, når det skulle afgøres, om man ville fortsætte med at arbejde for andre eller gøre forsøget med at koncentrere sig om sin egen bedrift. Det sidste passede ikke i bøndernes kram, men det skal dog siges, at Peder blev bakket op af et par nabogårdmænd, da han havde truffet sit valg stærkt tilskyndet af sin djærve kone, Stine.

Peder Lykkes og Ellen Damgaards bog – sådan må man udtrykke det – kaster lys over en mængde forskellige forhold og sysler og vil være til glæde for enhver med sans for kulturhistorie. Det er tilmed et smukt værk med mange fine billeder, gårdskitser og kort.

Paul G. Ørberg

Peter Beck: *Nikolai Laurentius Feilbergs levnedsløb og kredsen om ham. Præst i Vestjylland 1834-47 og i Ullerup på Sundeved 1848-64.* (Poul Kristensens Forlag, Herning, 1981). Ill. 184 s.

Pastor N.L. Feilberg (1806-99) huskes nu mest for sin indsats som sognepræst 1848-64 i Ullerup i Sundeved, hvor han kom til at betyde meget både for den kristelige og den nationale udvikling i sognet. Fhv. lektor Peter Beck, der selv er født og opvokset i Ullerup, har skrevet en letlæst og charmerende bog om Feilberg og hans omgivelser, hvori

også tidsbaggrunden karakteriseres fint. Feilberg voksede op i et finkulturelt embedsmandshjem i København, men udviklede i sin tid som præst først i Vestjylland og senere i Sønderjylland en stor forståelse og sympati for jævne menneskers tankegang og for de folkelige og nationale strømninger, der var under udvikling i tiden. Den foreliggende bog, der fremtræder i en meget smuk skikkelse, bygger både på trykte og utrykte kilder, hvoraf en stor del stadig er i privat eje.

Dorrit Andersen

Poul Dam: *Politikeren Grundtvig* (Forlaget Aros, 1983). 96 s., 90 kr.

I anledning af 200-årsdagen har Folketingsets præsidium villet hylde Grundtvig for hans omfattende folkeoplysning, der danner så væsentlig en baggrund for demokratiets vækstbetingelser i Danmark. Præsidiets har derfor med god grund ladet den erfarne højskolemand og politiker Poul Dam skrive om en ret upåagtet side af Den Gamles virke, om politikeren Grundtvig.

Det er i vid udstrækning blevet en fortjent rehabilitering oven på det almindelige omdømme, at »der i sandhed ikke sad noget politisk hoved på Grundtvig« (Erik Henrichsen). Bogen er fuld af træffende bemærkninger, der bærer præg af forfatterens fortrolighed med Grundtvigs person, men desto mere kunne man have ønsket, at den rent politiske virksomhed ikke var blevet anskuet så isoleret fra hans historiesyn og øvrige virke. Det ville have været i Grundtvigs egen romantiske ånd, at helheden i dette kom til orde, så meget mere som Dam er på det rene med, at hans verden ikke ville have været »hel for ham, hvis han havde vist det politiske fra sig« (s. 14).